

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационния труд на **Васил Велков Нинов**
на тема **„Светска власт и кръстоносни походи (кр. XI–XIII век)“**

за присъждане на образователна и научна степен **“доктор”**,
научна специалност: **средновековна обща история, шифър 050303**,
подготвен в Катедрата по стара история, тракология и средновековна история на
Историческия факултет към Софийския университет “Св. Климент Охридски” под
научното ръководство на проф. дин Красимира Гагова

Васил Нинов е завършил Националната гимназия за древни езици и култури „Константин-Кирил Философ“, профил „История“, а след това специалност „История“ в СУ „Св. Климент Охридски“, придобивайки бакалавърска и магистърска степен. Още като студент Нинов специализира в областта на средновековната обща история и по-точно на идеологията и културата на средновековното общество в страните на Западна Европа и във Византия. Това, както и добрата му подготовка по класическите езици обяснява избора на научния му ръководител, проф. дин Красимира Гагова, на тема за дисертационен труд за придобиване на образователната и научна степен „доктор“, а именно „Светска власт и кръстоносни походи (кр. XI–XIII век)“.

Тук не бива да пропускаме и факта, че Нинов успешно се представя на конкурсен изпит за редовни докторанти в Софийския университет “Св. Климент Охридски” и през 2009 г. е зачислен в Катедрата по стара история, тракология и средновековна история на Историческия факултет. Нещо повече, той е един от малко-

то докторанти – не само на Университета, които завършват в срок своя дисертационен труд и преминават успешно през процедурата за неговото придвижване за защита пред Научно жури.

Но да се върнем на избора на тема и нейното представяне в дисертационния труд. На пръв поглед научното направление в медиевистиката, занимаващо се със същността и историята на Кръстоносните походи, е истинско минно поле за един начинаещ в изследователското поприще с оглед на наличния колосален брой изследвания на поколения историци, лингвисти и културолози. Темата за връзката между владетелската институция и идеологическия потенциал на кръстоносното движение през средните векове в Европа дава възможност на дисертанта да покаже необходимите качества за придобиване на образователната и научна степен „доктор“. В тази връзка смятам избора на научния му ръководител за много подходящ, а и изпълнението на поставените задачи от страна на Нинов – за напълно коректно.

За да избегне навлизането в ненужни подробности и прекомерното надвишаване на приемливия обем за един такъв труд, Нинов правилно се е насочил само към трите водещи по онова време европейски кралски династии. Това го е избавило и от опасността да изпита недостиг на класен изворов материал, а от цялата работа личи стремежът на дисертанта да гради тезите си именно върху достоверни източници и след това да ги проверява в изследователските съчинения на световните капацитети по темата. С това впрочем си обяснявам и големият брой използвани издания на оригинални исторически съчинения от епохата на Кръстоносните походи, където празнини почти не могат да бъдат забелязани, докато при т.нар. вторична литература са налице само най-важните и имащи пряко отношение към разглежданата проблематика трудове на наши и чужди учени. Тук ще подмина с мълчание въпроса за използването на последните научни издания на изворите, както и на изискуемото в миналото посочване на съответните томове от

поредиците ГИБИ и ЛИБИ, където ексцерпти от тези извори са публикувани в оригинал с паралелен превод на български език, защото достъпът до чуждестранна литература у нас вече стана сериозен проблем, а в случая с българските преводи, на Нинов като възпитаник на Класическата гимназия такива просто не са му необходими.

Тук трябва да бъдат отбелязани и някои други добри попадения на дисертанта, които могат да бъдат причислени към изискваните от Закона за развитие на академичния състав в Република България (и правилниците за неговото приложение) приноси в защитаваната от него работа:

1) Правилно е и добре е защитено с изворов материал наблюдението, че Капетингите до голяма степен променят същността на кръстоносното движение, вкарвайки нови, чисто политически цели сред очакваните постижения на експедицията към Светите земи.

2) Интерес представляват бележките на дисертанта върху политическите комбинации и търкания между отделните светски политически центрове и Папството, дали съществено отражение върху характера, спецификата и резултатите от Ранните кръстоносни походи.

3) Напълно задоволително е проследена еволюцията на кръстоносната идея при отделни походи, при отделни владетели и при реализацията ѝ в практиката.

Като сравнявам тези наблюдения с поставените от самия дисертант цели още в увода на неговия труд (стр. 7-8), констатирам, че той до голяма степен е успял да постигне необходимите му резултати за успешна защита на представения пред Научното жури дисертационен труд. Но бих искал да отбележа и други по-

ложителни страни от неговото съчинение, които дават представа за притежавани от него качества, без които в съвременната медиевистика просто не може.

На първо място трябва да изтъкна, че Нинов е успял не само да се запознае, но и да подбере онзи разумен минимум от факти, известни на науката по отношение на Владетелските кръстоносни походи. Така неговият анализ на процесите на идеологически трансформации не страда от липса на конкретност и подкрепа от страна на изворите, но от друга страна не вкарва читателя в една непребродима гора от факти и обстоятелства, които биха скрили от погледа му крайната цел на който и да било анализ.

Второ, работата е снабдена с достатъчно богат научен апарат от бележки под линия и списъци със съкращения, с използвани извори и цитирана литература. Тази рутинна наглед страна на изследването не бива да се подценява при трудовете на току-що навлизащите в попрището на изследователската работа колеги, защото са много показателни за натрупаните от тях не само знания по проблемите, с които се занимават, но и за придобитите умения да излагат своите тези във вид и формат, съответстващи на високата научна летва, към която са се устремили.

На фона на видимо доброто ниво на работата, с която Васил Нинов се явява пред Научното жури, не би трябвало да бъдат спестени и някои нейни недостатъци. Те впрочем бяха задълбочено разисквани и на т.нар. вътрешна защита по-рано тази година. Фактът обаче, че Нинов е успял да се съобрази с повечето от направените му конструктивни бележки, още един път потвърждава неговата целеустременост в научното поприще и похвална трудова самодисциплина. И все пак, пред Нинов и неговия труд, посветен на важни аспекти от кръстоносното движение, си остава трудноразрешимия проблем с предаването на чуждите имена на български език. Дисертантът не случайно е решил да изведе този проблем, който очевидно не може да подмине, в специална бележка, предхождаща основния текст на неговото изследване (стр. 3). В нея той се колебае кой от известните подходи да следва – да

използва формите на имената, придобили гражданственост или да търси по-точни фонетични съответствия.

Не искам да навлизам във въпроса в детайли, още повече на него вече се посвещават и у нас научни конференции, но искам да отбележа следното. Един класик и многообещаващ млад историк не бива да се оставя да навлезе в задънената улица на съвременното състояние на излизащите у нас съчинения в областта на медиевистиката, а напротив – да бъде коректив на тези от тях, които очевидно се нуждаят от прецизиране по отношение на такъв важен въпрос като имената и специалната терминология. От друга страна младият човек не би могъл (а и не трябва) да има още при появата си на сцената самочувствието на утвърден изследовател, който да задава образците за следване и подражание. Все пак аз му пожелавам в недалечно бъдеще да се захване специално с въпроса за имената в средновековните латински извори и тяхното предаване на български език, като системата, която евентуално предложи и защити да бъде и негов хабилитационен труд.

След всичко казано дотук би трябвало да обърна внимание и на останалите необходими според Закона условия за успешна защита на дисертационен труд за придобиване на образователната и научна степен „доктор“. Преди всичко авторефератът към дисертацията е изпълнен според изискванията и обективно отразява поставените от дисертанта цели, структурата на текста, възникнал в процеса на тяхното решаване, и изводите, до които се стига въз основа на направеното изследване. В този смисъл се открояват достатъчно ясно и приносните моменти в труда на Васил Нинов, както и нивото на неговата теоретична подготовка по въпросите, които са обект на извършената от него научноизследователска работа.

Дисертантът се представя на днешната защита и с един внушителен списък от участия с доклади и съобщения в регионални, национални и международни научни форуми. Той има и предостатъчен брой публикации – цели дванадесет, от които поне девет са пряко свързани с темата на дисертационния труд. Не бива да

бъдат пренебрегвани и двата превода от средновековен латински на български език на важни извори за кръстоносното движение (вторият под печат), които напълно основателно биха могли да бъдат приравнени с научните публикации, за които стана дума по-горе.

В дисертационния труд на Васил Нинов се съдържа и изискваната от новия Закон „Декларация за оригиналност“ (стр. 346), макар че за всеки, който поне е прегледал работата, е ясно, че тук става дума за оригинална разработка по една тема, по която плагиатството или използването на чужди идеи без съответното посочване на техния източник, много лесно биха били забелязани и изобличени.

И така, смятам, че бях пределно изчерпателен в аргументиране на моето решение да ГЛАСУВАМ ПОЛОЖИТЕЛНО за присъждане на научната и образователна степен „доктор“ на Васил Велков Нинов по научната специалност „Средновековна обща история“ (шифър 050303), представил пред Научното жури дисертационен труд на тема „Светска власт и кръстоносни походи (кр. XI–XIII век)“.

София, на Велика Събота
(14 април), 2012 г.

проф. дин Илия Илиев

Институт за исторически изследвания – БАН